

Гаркуша В.О.
*аспірант кафедри економічного аналізу та обліку,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний
інститут»,
м. Харків, Україна*
Єршова Н.Ю.

*д-р, екон. наук, доцент, професор кафедри економічного аналізу та обліку,
Національний технічний університет «Харківський політехнічний
інститут»,
м. Харків, Україна*

МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Забезпечення сталого розвитку підприємств в умовах нестабільності зовнішнього ринкового середовища залежить від наявності та стану фінансових ресурсів. Наявність фінансових ресурсів та ефективне управління ними є запорукою фінансової безпеки підприємства. Рівень фінансової безпеки підприємства має бути об'єктом моніторингу та контролю, що може бути досягнуто за умови ефективної діагностики фінансових загроз. Науково-теоретичним та практичним проблемам фінансової безпеки підприємства приділяють увагу вітчизняні та зарубіжні вчені: Ареф'єва О.В., Бланк І. А., Гудзь О. Є., Єршова Н.Ю., Гапоненко В., Іванова Н.С., Питерс Т., Особорн Д., Отул Л., Кетлі Д., Фильдман Д. та ін. [1-3]. Теорію фінансової безпеки підприємства вчені розглядають, як правило, в двох аспектах: або як одну зі складових економічної безпеки [1, 2], або як самостійний об'єкт управління [3]. Як самостійний об'єкт дослідження фінансова безпека підприємства стала розглядатися порівняно недавно. У зв'язку з цим вивчення питань забезпечення і оцінки фінансової безпеки підприємства є актуальним.

Узагальнено, під фінансовою безпекою підприємства розуміється захищеність його діяльності від негативних впливів зовнішнього і внутрішнього середовища, а також здатність швидко усунути різноманітні загрози або пристосуватися до існуючих умов для стабільного функціонування та динамічного розвитку [1, 4]. Проте на підставі аналізу наукових підходів до сутності поняття «фінансова безпека» нами виокремлені два підходи: комплексний та ресурсний. Авторське визначення: фінансова безпека підприємства характеризує стан фінансових ресурсів, який здатний забезпечити фінансово-господарську діяльність під впливом загроз з боку зовнішнього та внутрішнього середовищ.

Забезпечення сталого розвитку підприємства потребує розробки стратегії управління фінансовою безпекою. Для цього стають найважливішими такі заходи:

- діагностика фінансового стану підприємства;
- оцінка ризиків з метою впровадження заходів щодо їх запобігання або нейтралізації;

- оцінка планованих заходів та їх ефективності для подолання негативних впливів.

Алгоритм формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства наведений на рис. 1.

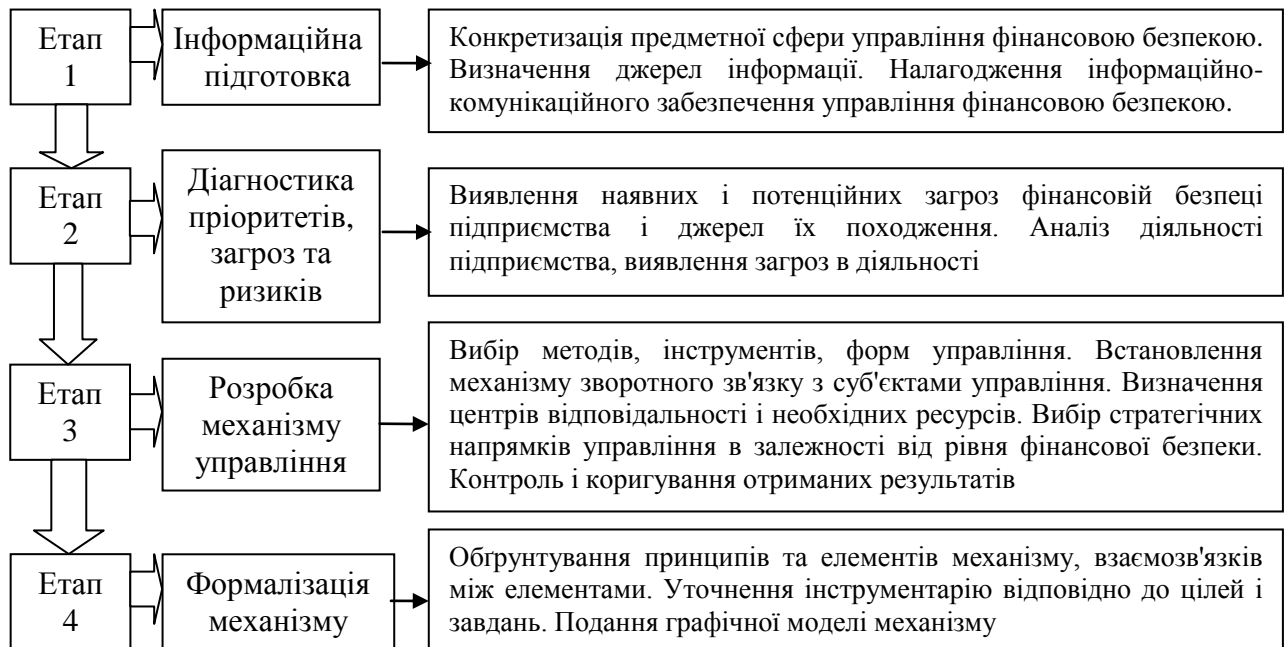

Рис. 1. Алгоритм формування механізму управління фінансовою безпекою підприємства

Управління фінансовою безпекою підприємства слід розглядати як складову частину загальної системи управління підприємством, де одним з основних завдань є інформаційна підготовка (як в частині збору релевантної інформації так і вибір методик оцінки рівня фінансової безпеки) [5]. Опрацювання основних методик до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства надало можливість визначити такі: розрахунок відносних фінансових показників і динаміки їх змін, оцінка наслідків загроз безпеці через визначення матеріальних збитків, індикаторний, розрахунок інтегрального показника. Для оцінки фінансової безпеки найбільш поширеними вважаються розрахунок інтегрального показника та індикаторний підхід. Останній полягає у виборі певних показників, що характеризують фінансову безпеку, і в подальшому порівнянні їх фактичних значень з граничними. Для оцінки фінансової безпеки підприємства важливим є вибір системи показників (індикаторів). На основі такої системи проводиться не тільки діагностика, але й моніторинг та контроль рівня фінансової безпеки підприємства. Система індикаторів має відповідати складу і важливості основних загроз фінансовій безпеці підприємства. При визначенні граничних значень необхідно враховувати особливості діяльності підприємства, специфіку і умови ринку, на якому реалізується продукт і інші фактори.

Для визначення інтегрального показника фінансової безпеки підприємства важливо не тільки сформулювати показники-індикатори, але й з

визначити порогові значення коефіцієнтів. Алгоритм оцінки фінансової безпеки підприємства містить такі кроки:

а) вибір і-тих показників в рамках блоків (ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності), які характеризують фінансову безпеку підприємства (Φ_i),

б) встановлення граничного значення за кожним з і-тих показників та вектору динаміки його зміни (Γ_i),

в) оцінка ступіню відхилення фактичного значення кожного і-го показника (Δ_i):

$$\Delta_i = \Phi_i / \Gamma_i \quad (1)$$

г) розрахунок інтегрального показника фінансової безпеки підприємства:

$$R = x_1 (+/-) x_2 (+/-) x_3 \quad (2)$$

де x_1 – блок індикаторів, які характеризують рівень ліквідності, x_2 - блок індикаторів, які характеризують рівень фінансової стійкості, x_3 - блок індикаторів, які характеризують рівень ділової активності.

До принципів механізму управління фінансової безпеки підприємства, на думку авторів, доцільно віднести принципи: науковості; достовірності; оперативності (своєчасності), безперервності, єдності інформації з різних джерел, ефективності, системності. Рівень фінансової безпеки підприємства має постійно перебувати під контролем, що може бути досягнуто за умови ефективної діагностики фінансових загроз. У зв'язку з цим особливої актуальності мають питання формування дієвої системи експрес-моніторингу фінансової безпеки підприємства. - попередження загроз фінансовій безпеці підприємства.

Список літератури

1. Арєф'єва О.В., Кузенко Т.Б. Планування економічної безпеки підприємств. – К.: Європ. ун-т, 2007. – 170 с.
2. Єршова Н. Ю. Концептуальні основи стратегічного управлінського обліку». Проблеми економіки, №1, с. 195-202, 2017.
3. Іванова Н.С. Модель оцінки економічної безпеки агропромислових підприємств // Економічний часопис – XXI.– 2011.– №7,8. – С. 26–29.
4. Устенко С.В., Іванченко Н.О. Процеси забезпечення адаптивного моніторингу економічної безпеки підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2011.– №11. – С. 169–173.
5. Bondar, M., Iershova, N. Strategic management object as an object of scientific research. Baltic Journal of Economic Studies. – 2015. – № 1(1). – P. 47–54. <http://dx.doi.org/10.30525/2256-0742/2015-1-1-47-54>